

Winland-hankkeen Vaikuttavuustarina III: Resilienssiä lissää! Energia-, ruoka ja vesiturvallisuuden vahvistaminen yhteiskehittämisen avulla

From Failand to Winland (Winland)
Konsortion johtaja Olli Varis

Winland on kolmevuotinen (2016-2019) Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama tutkimushanke, joka tarkastelee Suomen energia-, ruoka- ja vesiturvallisuutta yhteiskehittämisen ja tulevaisuusskenaarioiden avulla. Hankkeen tavoitteena on näihin teemoihin liittyen tuottaa uutta tietoa (Vaikuttavuustarina I), viedä tuotettua tietoa osaksi hallinnon prosesseja (Vaikuttavuustarina II) ja tätä kautta parantaa yhteiskuntamme resilienssiä (Vaikuttavuustarina III). Nämä kolme tavoitetta ja niitä kuvaavat vaikuttavuustarinat ovat läheisesti kytkeytyneitä toisiinsa.

Tässä Vaikuttavuustarina III:ssa vastataan *Turvallisuus verkottuneessa maailmassa* -ohjelman kysymyksiin *Miten turvallisuusuhkia koskeva tieto ja sen käyttö tukevat turvallisuuden hallintaa/saavuttamista ja yleistä turvallisuudentunnetta? Miten uhkiin varautumista ja yhteiskunnan reagointikykyä voidaan kehittää?*

Vaikuttavuustavoite III: Suomen yhteiskunnan resilienssin lisääminen

Winland-konsortion kolmas vaikuttavuustavoite on edistää yhteiskuntamme resilienssiä eli kykyä selvitä energia-, ruoka- ja vesiturvallisuuteen liittyvistä muutoksista. Toisin sanoen, miten varmistamme että tulevaisuuden Suomesta ei tule Failand vaan Winland?

Yhteiskuntamme resilienssi rakentuu eri sektoreiden väliselle yhteistyölle sekä erilaisten uhkien ja muutospainoiden ymmärtämiselle ja niihin varautumiselle. Sektorit kattavat sekä yhteiskunnan eri sektorit (julkinen, yksityinen, järjestöt, kansalaisyhteiskunta ja yksittäiset kansalaiset) että temaattiset sektorit (esim. energia, ruoka, vesi) ja niihin kytkeytyvät organisaatiot (esim. eri ministeriöt).

Winlandin lähtökohtana on, että yhteiskuntamme resilienssi on jo sen nykytilassa pääpiirteissään hyvällä tolalla. Uhkia ja muutospainetta tarkastellaan tiedepohjaisesti ja varautumista tehdään yhteistyössä eri sektoreiden toimijoiden kanssa. Toisaalta maailman muuttuessa myös yhteiskuntamme kokonaisturvallisuutta heikentävät uhat muuttuvat: Winlandin tavoitteena on ymmärtää tällaisia tulossa olevia uhkia ja yhdessä sidosryhmien kanssa tunnistaa keinoja, joilla uhkiin varautumista voidaan parantaa.

Tarkastelutaso tässä vaikuttavuustavoitteessa on ennen kaikkea kansallinen. Winland avaa keskusteluja yhteiskunnan hauraista kohdista ja tunnistetuista vahvuuksista laajasti eri yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa. Tämä keskustelu on itsessään arvokasta resilienssin ja oppivan yhteiskunnan näkökulmasta. Keskeisimpinä sidosryhminä ovat kokonaisturvallisuuden kentällä toimivat organisaatiot kuten Huoltovarmuuskeskus ja Huoltovarmuusorganisaatio, Turvallisuuskomitea sekä eri ministeriöt.

Lisätietoa Winlandin resilienssiin liittyvästä työstä löytyy täältä: <http://winlandtutkimus.fi/resilienssi/>

Yhteiskehittäminen keskeisenä vaikutuskeinona

Yhteiskuntamme resilienssi paranee parhaiten sisältäpäin eli keskeisten toimijoiden omien oivallusten ja niiden aikaansaamien muutosten kautta.

Keskeisenä keinona tässä vaikuttavuustavoitteessa on läheinen vuorovaikutus ja yhteiskehittäminen sidosryhmien kanssa. Yhteiskehittämisellä tarkoitetaan eri toimijoiden yhteistyötä, jossa he yhdessä määrittävät ja ratkovat ongelmia ja etsivät mahdollisia tulevaisuuden toimintamalleja. Tieteelliseen tutkimukseen sovellettuna yhteiskehittäminen tarkoittaa tutkimuksen teemojen, kysymysten, prosessin ja lopputuotteiden suunnittelua vuorovaikutuksessa tiedon tuottajien ja hyödyntäjien kesken. Yhteiskehitetty tieto on osallistujille relevanttia ja muodossa, jossa sitä on helppo hyödyntää. Yhteiskehittäminen luo myös mahdollisuuksia transformatiiviselle oppimiselle, joka avaa toimijoiden näkökulmariippuvuutta ja parantaa tiedon tunnistamisen ja käytön mahdollisuuksia kriisitilanteissa. Winlandin yhteiskehittämisen prosessi koostuu co-creation työpajojen sarjasta, jossa 1) muotoillaan tutkimusteemoja ja kysymyksiä sidosryhmien kanssa, 2) luodaan sidosryhmien kanssa ei-toivottavia (Failand) ja toivottavia (Winland) skenaarioita Suomelle vuoteen 2040, 3) muotoillaan sidosryhmien kanssa politiikkasuosituksia, ja 4) tunnistetaan sidosryhmien kanssa ydinviestejä tutkimuksesta.

Lisäksi hankkeessa järjestetään Maanpuolustuskorkeakoulun johdolla resilienssiseminaareja, joissa pohditaan yhteiskehittämisen avulla yhteiskuntamme kriittisen infrastruktuurin resilienssiä.

Winland-hanke osallistuu myös läheisesti Huoltovarmuusorganisaation johdolla lokakuussa 2017 järjestettävään usean eri poolin yhteisen, energiaturvallisuuden ja ruokaturvaan liittyvän valmiusharjoituksen valmisteluun ja toteutukseen. Harjoituksessa laaja joukko tutkijoita, julkisen sektorin toimijoita sekä yrityksiä valmistautuu yhdessä kohtaamaan erilaisia kriisitilanteita. Harjoituksella parannetaan toimijoiden valmiuksia ripeään ja mahdollisimman toimivaan yhteistyöhön odottamattomissa tilanteissa, joissa toimintakyky on rajattu. Oikean toiminnan havainnoimisen ja siitä oppimisen mahdollistamiseksi harjoituksessa sovelletaan erityisesti Demos Helsingin kokeilevan kehittämisen menetelmiä. Esimerkiksi tilannesimulaatioiden ja käyttäytymiserheiden käsittelyn kautta osallistujat näkevät ja kokevat, miten tilannetekijät vaikuttavat päätöksentekoon ja toimintaan. Oppien pohjalta kehitetään ohjenuoria, jotka auttavat toimimaan rakentavasti oikeissa poikkeustilanteissa.

Työpajojen ja seminaarien lisäksi hanke tapaa keskeisiä sidosryhmiä myös kahdenkeskisesti. Hankkeelle on myös muodostettu sidosryhmien edustajista koostuva ohjausryhmä, jossa on mukana keskeisimpien sidosryhmien edustajat.

Yhteiskehittämisen ohella hankkeessa myös tuotetaan uutta tietoa yhteiskuntamme resilienssiin liittyen. Tähän liittyen teemme muun muassa mallinnuksia energia-, ruoka- ja vesiturvallisuuden järjestelmistä ja niiden resilienssiä koskevista uhkista ja muutospaineista.

Resilienssiä lisää lisääntyneen tiedon ja toimintatapojen muutosten kautta

Hankkeen konkreettisin vaikutus on yhteiskuntamme resilienssin lisääntyminen. Odotamme tämän tapahtuvan ennen kaikkea kahdella tavalla: lisääntyneen tiedon kautta (kts. Vaikuttavuustarina I) sekä tähän liittyvien toimintatapojen ja järjestelmien muutosten kautta (kts. myös Vaikuttavuustarina II).

Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi uudenlaiset yhteistyön muodot keskeisten kokonaisturvallisuustoimijoiden välillä, valmiusharjoitusten kehittäminen sekä eri toimijoiden omien toimintatapojen päivitykset. Tämän lisäksi tavoitteenamme on, että esimerkiksi Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa huomioidaan entistäkin paremmin energia-, ruoka- ja vesiturvallisuutemme kytkökset ja niiden vaikutukset kokonaisturvallisuuteen.

Mitä on jo saavutettu, miten tästä eteenpäin?

Tähän mennessä tärkeimpinä askeleina tämän vaikuttavuustavoitteen osalta ovat olleet hankkeen START-työpaja, syksyllä 2016 järjestetyt temaattiset skenaariotyöpajat sekä tapaamiset eri sidosryhmien kanssa. Tärkeässä roolissa tulee olemaan myös 17.2.2017 Maanpuolustuskorkeakoulun osahankkeen järjestämä ensimmäinen resilienssiseminaari, sekä osallistuminen Huoltovarmuorganisaation valmiusharjoitukseen ja sen suunnitteluun kuten kuvattu yllä.

Taustalla oleva tutkimus

Vaikuttavuustavoitteen I alla kuvatut tieteelliset julkaisut liittyvät kaikki tavalla tai toisella resilienssiin liittyvän tiedon lisäämiseen. Julkaisuista resilienssi-teemaa tarkastelee etenkin:

[Pirinen et al. \(2016\). Towards Comprehensive Security Related Pedagogy: An Approach to Learning and Resilience](#), Proceedings of the 8th International Joint Conference on Knowledge Discovery, Knowledge Engineering and Knowledge Management (IC3K 2016) Volume 3: p. 254-262.

Blogikirjoitukset: <http://winlandtutkimus.fi/blogi/>

